

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Навчально-науковий медичний інститут
Кафедра психології

2024 року

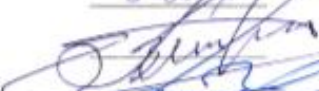

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУПЕРВІЗІЯ В СІМЕЙНІЙ ПСИХОТЕРАПІЇ

Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність 053 «Психологія»

Розробник програми
Гарант освітньої програми
Завідувач кафедри психології
Д.в.о. директора НН ІПО
Начальник НМВ

І.В. Астремська
В.В. Шевченко
А.І. Яблонський
К.М. Зуб
С.І. Шкірчак

Миколаїв – 2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Характеристика дисципліни	
Найменування дисципліни	Супервізія в сімейній психотерапії	
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»	
Спеціальність	053 «Психологія»	
Спеціалізація (якщо є)		
Освітня програма	Сімейна психологія з основами психотерапії.	
Рівень вищої освіти	Магістр	
Статус дисципліни	Нормативна	
Курс навчання	VI	
Навчальний рік	2024-2025	
Номери семестрів:	Денна форма	Заочна форма
	–	14, 15,16
Загальна кількість кредитів ЄКТС/годин	5 кредитів / 150 годин	
Структура курсу: – лекції – групові заняття (практичні, лабораторні, півгрупові) – годин самостійної роботи студентів	Денна форма	Заочна форма
		8 год
		10 год
		132 год
Відсоток аудиторного навантаження		12%
Мова викладання	українська	українська
Форма проміжного контролю (якщо є)		Іспит (16 -й триместр)

2. Мета, завдання та результати вивчення дисципліни

Мета: формування професійних компетенцій в області теорії і практики супервізії в діяльності сімейного психолога, забезпечення поглибленими спеціальними вміннями та знаннями інноваційного характеру, отримання певного досвіду їх застосування та продукування нових знань для вирішення проблемних професійних завдань у психологічній діяльності.

Завдання:

- залучення до того досвіду, що вже є як в зарубіжній, так і вітчизняній практиці супервізії, надання необхідних базових навичок проведення супервізії;
- оволодіння знаннями щодо основних теоретико-методологічних положень супервізії як науки, історії її виникнення та розвитку;
- вивчення основних теоретико-емпіричних моделей, стилів, фокусів, форматів, факторів супервізії;
- вивчення етичних та юридичних принципів, базових цінностей;
- забезпечити засвоєння студентами супервізійних ролей і відносин, професійного розвитку супервізора, процесу який допомагає усвідомити свої сильні сторони і обмеження, визначити зони росту, цікаво і продуктивно існувати в своїй професії.

Передумови вивчення дисципліни: знання з соціальної, вікової психології, психологічного консультування, психокорекційної (тренінгової) роботи, конфліктології, психології управління.

Очікувані результати навчання: формування відповідних вмінь та навичок, професійних цінностей, майбутній фахівець-психолог повинен вміти спілкуватися та надавати інформацію, оцінювати потреби людини, підвищувати її можливості та сприяти розвитку, створювати «мережу допомоги» та керувати процесом допомоги.

В результаті вивчення дисципліни студент

має знати:

- складові професій: базові цінності, етичні та юридичні принципи супервізії у психологічній діяльності, знання та вміння/навички;
- етичні засади супервізії у психологічній діяльності та шляхи реалізації цінностей на практиці;
- професійні якості, функції, ролі супервізора;
- професійно-орієнтовані фази розвитку супервізії;
- цілі та принципи ведення супервізорського процесу;
- основні стилі, фокуси, форми/формати супервізії;
- загальне уявлення про фактори, що впливають на супервізорський процес.

має вміти:

- інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід;
- реалізовувати професійні цінності на практиці;
- користуватися етичними принципами, кодексом супервізора;
- теоретично обґрунтовувати втручання;
- здійснювати первинне оцінювання;
- заключати контракт з клієнтом;
- безпосередньо надавати допомогу з використанням методів індивідуальної, групової роботи та роботи у громаді;
- представляти інтереси клієнта;
- оцінювати успішність втручання;
- дотримуватися меж професійної компетенції;
- аналізувати власні вміння та навички, рівень знань, особистісні риси;
- керувати процесом допомоги та постійно підвищувати свій професійний рівень.

ПРОГРАМНІ КОМПЕТЕНЦІЇ

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК1. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
- ЗК3. Здатність регенерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
- ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
- ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК9. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.
- ЗК11. Здатність орієнтуватися у постійно змінних умовах соціального середовища та ефективно будувати гармонійні стосунки з оточенням.
- ЗК12. Здатність приймати обґрунтоване рішення, працювати в команді.

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

СК9. Здатність дотримуватись у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК12. Здатність знаходити ефективні рішення в нестандартних ситуаціях під час надання психологічної допомоги.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПР5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), проводити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПР8. Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про завершення за допомогою або підвищення кваліфікації.

ПР9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПР10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПР11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

ПР12. Застосовувати набуті знання, уміння та навички під час організації та надання психологічної, психолого-педагогічної та соціально-психологічної допомоги різним верствам населення, професійно орієнтуватися у теоретичних підходах та практичних напрямках сучасної психології.

ПР13. Обґрунтовувати і продуктивно забезпечувати розвиток і корекцію діяльності індивіда, соціальної групи.

3. Програма навчальної дисципліни

Заочна форма:

№ з/п	Теми	Лекції	Групові заняття	СРС, в т.ч. індивідуальна
МОДУЛЬ I. СУПЕРВІЗІЯ ЯК НАУКА ТА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА.				
Блок 1. Особливості та зміст супервізії в Україні та закордоном.				
1.	Історія розвитку супервізії	2	2	11
2.	Основні поняття супервізії	1	2	11
3.	Етичні та юридичні принципи супервізії	1	–	11
4.	Навчання та розвиток в супервізії	–	–	11
5.	Становлення супервізора в сімейній психотерапії та вплив на результат супервізорської сесії	–	–	12
6.	Супервізія та команда	–	–	11
Усього – 75 год. Кредитів ECTS – 2,5.		4	4	67
МОДУЛЬ II. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ СУПЕРВІЗІЇ В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА				
Блок 2. Стилi, фокуси, форми та методичні прийоми в супервізії				
7.	Сеттінг в супервізії	–	–	10
8.	Супервізорські відносини в сімейній психотерапії	–	–	9
9.	Методичні прийоми в супервізії	2	2	9
10.	Супервізорські стилі, фокуси та форми в сімейній психотерапії	2	2	9
11.	Групова супервізія в сімейній психотерапії	–	2	9
12.	Супервізорські моделі	–	–	10
13.	Професійні ризики: стрес і травма в сімейній психотерапії	–	–	9
Усього – 75 год. Кредитів ECTS – 2,5.		4	6	65
Всього за курсом – 150 год. Кредитів ECTS – 5.		8	10	132

4. Зміст навчальної дисципліни

4.1. План лекцій

Заочна форма

№	Тема заняття / план
1	<p>Тема 1 Історія розвитку супервізії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Актуальність виникнення супервізорської практики. 2) З. Фройд – родоначальник супервізії в психіатричній практиці. 3) Значення Берлінського конгресу для становлення супервізії. <p>Угорська модель супервізії.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4) Погляди на супервізорську практику в ХХ ст. 5) Супервізія на сучасному етапі розвитку.
2	<p>Тема 2 Основні поняття супервізії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Поняття супервізії 2) Мета та завдання супервізії. 3) Рівні супервізії. 4) Функції супервізії. 5) Порівняльний аналіз супервізії та психотерапії. 6) Сучасна практика супервізії в психотерапії. <p>Тема 3 Етичні та юридичні принципи супервізії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Актуальність етичного питання в супервізії. 2) Основні етичні та юридичні принципи. 3) Етичний кодекс супервізора. 4) Практична професійна етика. 5) Значення супервізії у підготовці психологів. 6) Особливості взаємодії супервізора та супервізованого.
3	<p>Тема 5 Методичні прийоми в супервізії</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Дебрифінг. 2) Метод дослідження центральної теми конфліктних відносин (CCRT/ ДТКВ). 3) Дослідження загрозливих наслідків («декатастрофізація»). 4) Описово-образні, емотивні прийоми. 5) Робота з дискурсом. 6) Моделювання. 7) Дидактичні інструкції. 8) Сократичний метод. 9) Рефлексивні питання 9.1) Деконструктивні питання 9.2) Контекстуальний вплив на переконання, досвід, почуття, установку. 9.3) Питання, що відкривають простір 9.4) Питання розвитку історії 9.5) Питання, що зв'язують минуле, сьогодення і майбутнє.

	10) Заохочення і дозвіл 11) Роз'яснення. 12) Рольова супервізія
4	Тема 6 Супервізорські стилі, фокуси та форми в сімейній психотерапії 1) Основні стилі супервізора 2) Фокуси супервізії 3) Форми супервізії 3.1) Очна супервізія 3.2) Заочна супервізія 3.3) Індивідуальна супервізія. 3.4) Групова супервізія 4) Основні різновиди супервізії, що використовуються в сфері психологічної допомоги

4.2. План групових занять Заочна форма

№	Тема заняття / план
Групове заняття 1	Тема 1 Історія розвитку супервізії 1) Актуальність виникнення супервізорської практики. 2) З. Фройд – родоначальник супервізії в психіатричній практиці. 3) Значення Берлінського конгресу для становлення супервізії. Угорська модель супервізії. 4) Погляди на супервізорську практику в ХХ ст. 5) Супервізія на сучасному етапі розвитку.
Групове заняття 2	Тема 2 Основні поняття супервізії 1) Поняття супервізії 2) Мета та завдання супервізії. 3) Рівні супервізії. 4) Функції супервізії. 5) Порівняльний аналіз супервізії та психотерапії. 6) Сучасна практика супервізії в психотерапії.
Групове заняття 3	Тема 8 Методичні прийоми в супервізії 1) Дебрифінг. 2) Метод дослідження центральної теми конфліктних відносин (ССРТ/ ДТКВ). 3) Дослідження загрозливих наслідків («декатастрофізація»). 4) Описово-образні, емотивні прийоми. 5) Робота з дискурсом. 6) Моделювання. 7) Дидактичні інструкції. 8) Сократичний метод. 9) Рефлексивні питання

	<p>9.1) Деконструктивні питання</p> <p>9.2) Контекстуальний вплив на переконання, досвід, почуття, установку.</p> <p>9.3) Питання, що відкривають простір</p> <p>9.4) Питання розвитку історії</p> <p>9.5) Питання, що зв'язують минуле, сьогодення і майбутнє.</p> <p>10) Заохочення і дозвіл</p> <p>11) Роз'яснення.</p> <p>12) Рольова супервізія</p>
Групове заняття 4	<p>Тема 9 Супервізорські стилі, фокуси та форми в сімейній психотерапії</p> <p>1) Основні стилі супервізора</p> <p>2) Фокуси супервізії</p> <p>3) Форми супервізії</p> <p>3.1) Очна супервізія</p> <p>3.2) Заочна супервізія</p> <p>3.3) Індивідуальна супервізія.</p> <p>3.4) Групова супервізія</p> <p>4) Основні різновиди супервізії, що використовуються в сфері психологічної допомоги</p>
Групове заняття 5	<p>Тема 10 Групова супервізія в сімейній психотерапії</p> <p>1) Особливості групової супервізії.</p> <p>1.1) Поняття групової супервізії.</p> <p>1.2) Фази роботи групової супервізії.</p> <p>1.3) Завдання супервізора групи.</p> <p>2) Переваги та недоліки групової супервізії</p> <p>3) Колегіальна супервізія або інтервізія як різновид групової супервізії.</p> <p>3.1) Специфіка колегіальної супервізії (інтервізії).</p> <p>3.2) Функції, зміст, склад та частота сесій групи, їх структура.</p> <p>3.3) Подібності та відмінності інтервізії і супервізії. Обернена супервізія.</p> <p>4) Заміщена супервізія.</p> <p>5) Балінтовська група та групова супервізія.</p> <p>6) Основні елементи групової супервізії.</p> <p>7) Деякі варіанти структури групової супервізії.</p>

4.3. Завдання для самостійної роботи

Під час вивчення дисципліни студенти отримують бали за такі види робіт:

1. Відповіді на групових заняттях.
2. Проведення/участь групової супервізії (колегіальної).
3. Контрольна робота (підсумкова для заочної форми навчання).

1. Відповіді на групових.

Для студентів *заочної форми* навчання максимальна кількість балів за відповіді на групових заняттях становить 50 (5*10 балів).

2. Проведення групової супервізії (колегіальної). На практичному занятті студент виступає в ролі супервізора, використовуючи отримані на заняттях та засвоєнні теоретичні знання, обирає та погоджує з викладачем стиль, модель, форму тощо супервізії, має можливість в будь-який час звернутися за порадою та допомогою. Оцінюються знання, вміння їх адекватно та вільно застосовувати, рівень самостійності, активності, ініціативи у використанні інтервенцій. Максимальна кількість балів - 5.

4. Контрольна робота (підсумкова для заочної форми навчання). Складається з трьох питань, два з яких теоретичні, одне-ситуаційна задача. Проводиться як підсумкова за всім змістом дисципліни на *заочній формі навчання* та максимально оцінюється в 5 балів (дивись зразок варіанту).

4.4. Забезпечення освітнього процесу

Освітній процес повністю забезпечується методами:

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

1) За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint –Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.

- Наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

- Практичні: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; інтерактивні методи навчання, створення ситуацій пізнавальної новизни та зацікавленості.

Для оцінки знань, умінь і навичок студентів при вивченні даного курсу використовуються наступні методи контролю: фронтальне опитування, письмове опитування, практичні заняття, модульні контрольні роботи, творчі завдання.

5.1 Питання до контрольної роботи (підсумкова для заочного відділення)

Теоретичні питання:

1. Актуальність виникнення супервізорської практики.
2. З. Фройд – родоначальник супервізії в психіатричній практиці.
3. Значення Берлінського конгресу для становлення супервізії. Угорська модель супервізії.
4. Погляди на супервізорську практику в ХХ ст.
5. Супервізія на сучасному етапі розвитку.
6. Поняття супервізії
7. Мета та завдання супервізії.
8. Рівні супервізії.
9. Функції супервізії.
10. Порівняльний аналіз супервізії та психотерапії.
11. Сучасна практика супервізії в психотерапії.
12. Етичний кодекс супервізора.
13. Практична професійна етика.
14. Значення супервізії у підготовці психологів.
15. Поняття сеттінга в психологічній допомозі.
16. Супервізорський контракт. Ключові елементи контракту.
17. Основні практичні аспекти супервізорського контракту.
18. Підготовка процесу супервізії
19. Структурні компоненти ситуації супервізії
20. Дебрифінг.
21. Метод дослідження центральної теми конфліктних відносин (CCRT/ ДТКВ).
22. Дослідження загрозливих наслідків («декатастрофізація»).
23. Описово-образні, емотивні прийоми.
24. Робота з дискурсом.
25. Модельовання.
26. Дидактичні інструкції.
27. Сократичний метод.
28. Рефлексивні питання
29. Деконструктивні питання
30. Контекстуальний вплив на переконання, досвід, почуття, установку.
31. Питання: що відкривають простір, зв'язують минуле, сьогодення і майбутнє, питання
32. Роз'яснення. Заохочення і дозвіл.
33. Рольова супервізія.
34. Основні стилі супервізора
35. Фокуси супервізії
36. Форми супервізії.
37. Основні різновиди супервізії, що використовуються в сфері психологічної допомоги
38. Поняття супервізорської моделі. Коротка характеристика деяких основних моделей супервізії.
39. Особистісні властивості супервізора.
40. Професійні ризики: стрес і травма в супервізії

Ситуаційні задачі:

1. На сучасному етапі розвитку психологічної теорії і практики, збільшення кількості практикуючих психологів і супервізорів, стали активно розвиватися асоціації і професійні об'єднання супервізорів. Деякі психологи щиро не розуміють необхідність їх створення і вважають що самі супервізори не завжди здатні не допустити різночитань, суперечок і конфліктних

ситуацій. Питання: Як би ви могли аргументувати заперечити на це? Які базові етичні принципи супервізора.

2. Молодий психолог відмовляється від супервізії. Його аргументи: я ще не напрацював досвід і мені нічого пред'явити на супервізорській зустрічі. Планує розпочати зустрічі з супервізора з моменту підвищення кваліфікації. Питання: Супервізія якого рівня потрібна молодому фахівцеві? Який зміст супервізії другого рівня?

3. До психолога звернулася жінка, яка зрадила чоловікові з колегою по роботі і після цього не може ні про що думати. У неї пропав апетит, настрій, на роботі намагається робити вигляд, що все як завжди. Колега пише вечорами повідомлення про те, що він дуже сумує. Клієнтка не знає, як їй вчинити, з одного боку вона відчуває почуття до коханця, але з іншого боку і до чоловіка щось є. Просить психолога допомогти розібратися в своїх почуттях і бачить метою консультування вибір одного з чоловіків. Початківець психолог, вислухавши проблему, вирішує запросити трьох більш досвідчених колег в якості супервізорів. Інструкція для супервізорів: 1) Ви супервізор, що володіє такими особистісними якостями як: - емпатія; -компетентність - толерантність -щирість -впевненість в собі! Постарайтеся відобразити всі ці якості в момент супервізії. 2) Ви супервізор, що володіє такими особистісними якостями як: -нетерпимість - егоцентризм - кращий порадник!) Постарайтеся відобразити всі ці якості в момент супервізії. 3) Ви супервізор, що володіє такими особистісними якостями як: - емпатія; -компетентність - толерантність -щирість-не впевнений у власних силах! Постарайтеся відобразити всі ці якості в момент супервізії. Питання: Які особисті якості демонстрували 1, 2 і 3 супервізор? Як ви думаєте, який супервізор володіє найбільш підходящими особистісними якостями.

4.Психолог звертається до супервізору за допомогою з приводу своєї клієнтки. Жінка, 30 років звернулася до психолога консультанта з проблемою страху польотів на літаку. Причому жінка відзначає, що ніяких аварійних ситуацій під час її польотів не було. Рік тому вона влаштувалася у фірму, де потрібно періодично літати у відрядження. Тривожні думки під час польоту відвідують протягом 3 місяців. Питання: У якому напрямку психології слід працювати психологу? Які техніки використовувати?

5. Дослідники вказують на різні поєднання відносин, що існують в супервізії, і досліджували різні відносини, пов'язані з владою. Вони описують різні комбінації, що виникають при знаходженні представника будь-яких меншин в кожній можливої ролі, і складну динаміку влади, що є результатом такого рольового розподілу. Питання: Чи є влада компонентом діяльності супервізора? Якого вигляду влада властива супервізору?

6. Серед нечисленних українських джерел з клінічної супервізії згадується функціональна модель супервізії. Вона представлена шістьма рівнями супервізорського цілей. Питання: Від чого залежать рівні супервізорського цілей в даній моделі ? Перерахуйте рівні супервізорського цілей в даній моделі.

4. До психолога консультанта на прийом прийшов студент 5 курсу технічного вузу. Хлопець стурбований тим, що у нього загубилися мотивація і інтерес до навчання. Студент зазначає, що після навчання він зазвичай працює і лягає пізно спати. Консультант побудував гіпотезу, що хлопця може бути просто перевтома. Психолог не може, яке домашнє завдання можна дати клієнту для перевірки цієї гіпотези. звертається з цим до супервізору. Питання: Визначте форму супервізії. Запропонуйте домашнє завдання для даного клієнта.

8. На супервізії терапевта розповідає про пацієнта і його історію. Приводить загальні відомості про пацієнта: вік, професія, сімейний стан, релігія, характеристика мікросоціального оточення. Симптоми, їх значення, зміст, історія, метафори. Питання: Які умови, потрібно на думку Кулакова обговорювати в супервізорського контракті? Які завдання процесу супервізії згідно С. Кулакова?

9. На супервізії досвідчений психолог-консультант. Запит сформульований чітко, виділені фокуси супервізії. Питання: Визначте рівень супервізії. З якою метою застосовується супервізія другого рівня?

10. Дослідники вказують на різні поєднання відносин, що існують в супервізії, і досліджували різні відносини, пов'язані з владою. Вони описують різні комбінації, що виникають

при знаходженні представника будь-яких меншин в кожній можливої ролі, і складну динаміку влади, що є результатом такого рольового розподілу. Питання: Чи є влада компонентом діяльності супервізора? Якого вигляду влада властива супервізору?

11. Серед нечисленних російських джерел з клінічної супервізії згадується функціональна модель супервізії. Вона представлена шістьма рівнями супервізорських цілей. Питання: Від чого залежать рівні супервізорських цілей в даній моделі? Перерахуйте рівні супервізорських цілей в даній моделі.

12. Психотерапевтична зустріч клієнта з терапевтом відбувається при безпосередній присутності супервізора. Питання: Як називається форма супервізії? Які форми супервізії ви знаєте;

13. Професійна підготовка консультанта-психолога полягає в освоєнні їм комплексу знань, умінь, навичок. Питання: Якими теоретичними знаннями повинен володіти психолог-консультант? Якими практичними вміннями повинен володіти психолог-консультант?

1. У Фріца Перлза є така метафора, -продовжити я. «Завдання кролика стати досконалим кролика! Завдання слона стати досконалим СЛОНОМ! ». Якщо кролик хоче бути слоном це буде просто нещасний по життю кролик, вічно страждає. Так і в людині є деякий потенціал, а завдання людини побачити, відчутти і розкрити його. Питання: Визначте використаний супервізором прийом? Визначте супервізорського фокус при роботі з самооцінкою.

2. Клієнт: В результаті терапії я б хотів ясніше представляти свої помилки, бачити нові перспективи відносин в сім'ї. Терапевт: А які відчуття у вас виникають, коли ви мені це говорите? Клієнт: А наскільки це важливо зараз? Мені цікавіше представити свою точку зору і розглянути її подання про це питання! Терапевт: Але ви, ймовірно, відчуваєте, що ваше взаємодія з нею буде більш теплим, якщо ви дозволите собі говорити про почуття та переживання? Клієнт: Я не бачу в цьому сенсу, поки для мене не зрозуміла її точка зору!. Питання: Визначте вид терапії. Що ілюструє даний фрагмент?

16. Супервізор розглядає супервізію як терапевтичний процес. Фокус супервізії направляє на внутрішньо-і міжособистісну динаміку терапевта у відносинах з клієнтом, колегами, супервізором і значущими іншими. Основну мету бачить не в тому, щоб навчити навичкам, а в тому, щоб підвищити здатність терапевта до вислуховування шляхом поліпшення його динамічного усвідомлення. Питання: Визначте модель супервізії; Які зміни дозволяють динаміці стати ефективним інструментом терапевтичного процесу?

17. Психотерапевт, що працює з хворими на алкоголізм в стаціонарі, зробив наступний запит на супервізії: «Я розчарувався в гештальт-терапії». Супервізор попросив розповісти про який-небудь останньому випадку, де використовувалася гештальт-терапія. Він описав пацієнтку 25 років, неодноразово проходила лікування, як традиційними методами психотерапії, так і «кодуванням». Його сеанси відвідувала нерегулярно, вимагала керівництва і заохочення. Відомості про сім'ю були зібрані в повному обсязі. Супервізор попросив молодого колегу побудувати скульптуру родини. Він вибрав на роль пацієнтки, матері і батька з учасників в груповій супервізії і представив її в такий спосіб. Батьки і дочка сіли на стільці на одній лінії, мати притримувала рукою дочка за плече. Далі супервізор задав питання: «Чи може при такій ситуації виконуватися принципи гештальт-терапії: актуальність, відповідальність, усвідомлення?»). Питання: У чому причина розчарування психотерапевта? Що залишили поза увагою терапевт в даному випадку?

18. Супервізор розглядає супервізію як терапевтичний процес. Фокус супервізії направляє на внутрішньої міжособистісну динаміку терапевта у відносинах з клієнтом, колегами, супервізором і значущими іншими. Основну мету бачить не в тому, щоб навчити навичкам, а в тому, щоб підвищити здатність терапевта до вислуховування шляхом поліпшення його динамічного усвідомлення. Питання 1: Визначте модель супервізії. Які зміни дозволяють динаміці стати ефективним?

19. Одного разу на супервізорського консультацію прийшов стривожений доктор С. Він займався на ординатурі перший рік і вже пропрацював шість місяців. Нещодавно він взявся за лікування пацієнта, що лежав на стаціонарному відділенні, з метою продовження терапії в

амбулаторних умовах. Доктор С. поставився до лікування з ентузіазмом, пацієнт йому сподобався, і він вважав, що зможе йому допомогти. Пацієнт був у віці старше двадцяти років. У зв'язку з банкрутством його фірми і сімейним конфліктом у нього з'явилася депресія і суїцидні прагнення, в результаті чого протягом кількох місяців він був тричі госпіталізований. При останньому надходженні пацієнта до лікарні група лікарів стаціонарного відділення наполягала на тому, щоб пацієнтові був призначений інший терапевт, а доктор С. (який працював в цьому відділенні), виконував функції наглядча терапевта. Доктор С. не погодився з цим планом, оскільки він суперечив його наміру самостійно лікувати пацієнта, але змушений був поступитися. Почуття образи загострилося, коли при наближенні терміну виписки пацієнта терапевт стаціонарного відділення (психіатр з соціальної служби) домовився про проведення декількох консультацій для пацієнта після його виписки з лікарні. Доктор С. відчував тривогу і роздратування, оскільки з цього приводу з ним ніхто не порадився. Під час обговорення даної ситуації на супервізії доктор С. висловив намір і впевненість в тому, що він може вилікувати пацієнта. Все, що вступало в протиріччя з цією метою, сприймалося їм з тривогою. Повторна госпіталізація пацієнта після початку амбулаторного лікування стала випробуванням для його самооцінки. Він став сумніватися в своїй здатності вилікувати пацієнта, хоча до цього вважав, що зуміє допомогти йому. Груповий метод інтенсивної терапії в стаціонарному відділенні поставив під сумнів його позицію, а призначення наступних консультацій подіяло на нього гнітюче. Доктор С. випробував розчарування і крайнє хвилювання у зв'язку з тим, що пацієнт не зумів взяти себе в руки, подібно самому доктору С., який зміг розв'язати особисті конфлікти, пов'язані з терапією. Питання: З яких позицій міг супервізор розглядати даний випадок? Розгляньте випадок з дидактичних позицій.

20. Психотерапевтична зустріч клієнта з терапевтом відбувається без прямої участі супервізора, однак, супервізор спостерігає за склом. Питання: Як називається форма супервізії? Які форми супервізії ви знаєте?

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Другий (магістерський) рівень вищої освіти
Галузь знань: 05 – Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність - 053 «Психологія»

Навчальна дисципліна –
СУПЕРВІЗІЯ В СІМЕЙНІЙ ПСИХОТЕРАПІЇ

Підсумкова контрольна робота

Варіант № 0.

1. Погляди на супервізорську практику в ХХ ст. (1,5 б).
2. Робота з дискурсом в супервізії (1,5 б).
3. Ситуаційна задача: Клієнт: В результаті терапії я б хотів ясніше представляти свої помилки, бачити нові перспективи відносин в сім'ї. Терапевт: А які відчуття у вас виникають, коли ви мені це говорите? Клієнт: А наскільки це важливо зараз? Мені цікавіше представити свою точку зору і розглянути її подання про це питання! Терапевт: Але ви, ймовірно, відчуваєте, що ваше взаємодія з нею буде більш теплим, якщо ви дозволите собі говорити про почуття та переживання? Клієнт: Я не бачу в цьому сенсу, поки для мене не зрозуміла її точка зору !. Питання: Визначте вид терапії. Що ілюструє даний фрагмент? (2 б).

Затверджено на засіданні кафедри психології Протокол № 1 від «02» вересня 2024р.

6. Підсумковий контроль (екзамен)

Питання до екзамену:

1. Значення супервізійних відносин та відповідальності психолога.
2. Основні фактори опору.
3. Основні типи опору у супервізії.
4. Паралельні процеси в супервізії.
5. Робота з афектом в процесі супервізії.
6. Стратегії подолання опору в супервізії.
7. Рольова супервізія.
8. Декатастрофізація.
9. Моделювання в супервізії.
10. Охарактеризуйте «сократичний метод» в супервізії.
11. Роль рефлексивних питань в супервізії.
12. Сутність рольової супервізії.
13. Основні стилі супервізора.
14. Основні різновиди супервізії, що використовуються в сфері психологічної допомоги.
15. Інтервенції супервізора.
16. Назвіть основні компоненти стилю супервізора.
17. Форми супервізії.
18. Неефективні стилі супервізії.
19. Опишіть фокусну модель Е. Уільямса.
20. Особливості групової супервізії.
21. Основні переваги групової супервізії.
22. Назвіть та опишіть суттєві недоліки групової супервізії.
23. Поясніть термін «обернена» супервізія.
24. Сутність «заміщеної» супервізії.
25. Назвіть основні відмінності між оберненою та заміщеною супервізіями.
26. Опишіть основні якості, якими повинен володіти супервізор групи.
27. Опишіть дії психолога-замовника у ролі «верифікатора інтерпретацій».
28. Охарактеризуйте одну із форм групової супервізії, а саме балінтовську групу.
29. Фази роботи групової супервізії.
30. Опишіть Специфіку колегіальної супервізії.
31. Порівняйте модель розвитку та змішану модель. Назвіть спільні та відмінні риси.
32. Охарактеризуйте специфічно-орієнтовані моделі.
33. Назвіть основні аспекти моделі для практики.
34. Розкрийте сутність професійного аспекту моделі для практики.
35. Охарактеризуйте професійно-орієнтовані фази розвитку супервізії.
36. Основний зміст організаційного аспекту.
37. Значення процесу навчання та розвитку в супервізії.
38. Назвіть основні проблеми у процесі навчання та розвитку.
39. Опишіть передумови, які може створити організація для здійснення ефективної супервізії.

40. Назвіть проблеми, з якими може стикнутись невелика організація під час здійснення супервізії.
41. Назвіть з яких етапів складається процес розвитку кар'єри.
42. Назвіть елементи гарного навчання супервізора.
43. Опишіть сутність розвиткового підходу до навчання супервізорів.
44. Функції, які виконує супервізор в організації.
45. Опишіть знання та вміння, якими повинен володіти супервізор.
46. Назвіть шість стадій професійної ідентичності.
47. Поясніть самооцінку супервізованого. Можливості портфолію.
48. Типові тактичні помилки супервізора.
49. Опишіть Особистісні властивості супервізора.
50. Поясніть питання оцінки в діяльності супервізора.
51. Доведіть, що супервізія існує як одна з сервісних ролей.
52. Поясніть роль супервізора групи.
53. Охарактеризуйте контекст супервізійної роботи.
54. Опишіть адаптовану систему оцінок для супервізора.
55. Назвіть основні етапи професійного вигорання.
56. Поясніть основні шляхи адаптації до травми працівника.
57. Поясніть поведінкові ознаки стресу.
58. Охарактеризуйте технологію проведення психологічного де брифінгу.
59. Опишіть етапи профілактичної роботи з травмами працівників.
60. Поясніть сутність зміцнювальної реакції супервізора на травму.
61. Назвіть формати проведення супервізії у контексті команди.
62. Опишіть підходи до визначення «команди» ви знаєте.
63. Поясніть, чому дослідники віддають перевагу саме командному підходу у супервізії.
64. Охарактеризуйте зовнішні стосунки команди.
65. Зовнішні впливи та зосередження на команді.
66. Опишіть класифікацію типів команд за основними (двома) характеристиками.
67. Назвіть причини, які зумовили необхідність супервізії у роботі психоаналітиків.
68. Назвіть феномен, внаслідок якого були суперечки між представниками угорської та віденської шкіл. Поясніть його суть.
69. Висвітліть основні пункти «Угорської моделі супервізії»
70. Поясніть суть погляду аналітиків віденської школи на супервізію.
71. Тенденції, які спостерігаються в останній час в проведенні супервізії.
72. Назвіть причини, які є передумовами створення вітчизняного інституту супервізії.
73. Охарактеризуйте поняття «Супервізія» з різних сторін.
74. Поняття «Супервізор» та характеристики особистості фахівця.
75. Завдання супервізії.
76. Рівні супервізії.
77. Функції супервізії.
78. Порівняльний аналіз супервізії та психотерапії.

79. Етичні та юридичні принципи супервізії.
80. Етичний кодекс супервізора та його основні пункти.
81. Практична професійна етика супервізора.
82. Значення супервізії у підготовці психологів.
83. Супервізія як адміністративний метод та метод навчання.
84. Особливості взаємодії супервізора та супервізованого.
85. Поняття «Сеттінг» та його функції.
86. Супервізорський контракт.
87. Ключові елементи супервізорського контракту.
88. Основні практичні аспекти супервізорського контракту.
89. Підготовка процесу супервізії.
90. Як ви розумієте «неубезпеченість супервізора та молодого фахівця».

Чорноморський національний університет ім. Петра Могили

Другий (магістерський) рівень вищої освіти
Галузь знань: 05 – Соціально-поведінкові науки
Спеціальність: 053 «Психологія»

Навчальна дисципліна –
СУПЕРВІЗІЯ В СІМЕЙНІЙ ПСИХОТЕРАПІЇ

ЗАЛКОВИЙ БІЛЕТ №0

1. Основні різновиди супервізії, що використовуються в сфері психологічної допомоги (10 б).
2. Функції, які виконує супервізор в організації (10 б).
3. Етичний кодекс супервізора та його основні пункти (10 б).

Затверджено на засіданні кафедри психології. Протокол № 1 від «02» вересня 2024 року

Завідувач кафедри, професор

Яблонський А.І.

Упорядник, професор б.в.з.

Астремська І.В.

7. Система та критерії оцінювання та засоби діагностики результатів навчання

Контроль рівня засвоєння навчального матеріалу здійснюється шляхом перевірки знань студентів на заліку згідно розкладу сесії.

У відповідності до положення про систему рейтингової оцінки знань студентів при вивченні дисципліни «Супервізія в сімейній психотерапії» застосовується наступна система оцінювання роботи студентів.

7.1 Заочна форма навчання:

№	Вид діяльності (завдання)	Максимальна кількість балів
1	Відповіді на групових заняттях	50 (5*10б)
2	Написання контрольної роботи	5
3	Проведення/ участь групової супервізії (колегіальної).	5
	Складання екзамену.	40
	Всього	100

Пояснення до умов визначення рейтингу

Критерії оцінювання навчальних досягнень	Бали
1. <u>Бали за відповіді на групових заняттях</u>	
Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.	<u>9-10</u>
Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.	<u>7-8</u>
Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.	<u>5-6</u>
Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.	<u>3-4</u>
Оцінюється робота студента, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді.	<u>1-2</u>
5. <u>Бали за написання контрольної роботи</u>	
Бальна оцінка, відображена на кожному питанні варіанту контрольної	
Повнота відповіді, здатність критичного аналізу теоретичного матеріалу, вміння наводити аргументи та робити висновки.	максимальний бал за питання
Відповідь не повна, не містить аргументів, неправильне застосування теоретичних знань у вирішенні практичних питань.	зниження оцінки
6. <u>Проведення/ участь групової супервізії (колегіальної).</u>	
самостійність проведення	2
демонстрація теоретичних знань курсу	1
адекватний вибір стилю, форми, інтервенцій (методичних прийомів) тощо, відповідно до запиту.	2

Оцінювання знань студента під час заліку чи екзамену здійснюється за 100-бальною шкалою, прийнятою у ЧНУ імені Петра Могили.

Оцінка **«Відмінно» - 90-100 балів** ставиться за умов, якщо студент дав лаконічні і ґрунтовні відповіді на всі запропоновані йому питання. Відповідь свідчить, що студент вільно володіє всім матеріалом курсу, передбаченим робочою програмою, при тому, він має не розрізненні знання окремих тем курсу, а володіє ним комплексно. Студент уміє аргументувати свою відповідь, навести необхідні докази, приклади; аналізувати запропоновані ситуації, посилаючись на джерела інформації. Студент розуміє значимість відповідних знань для особистого життя та для майбутньої професійної діяльності, підтверджуючи це конкретними прикладами.

Найвища оцінка ставиться також за вміння наводити протилежні підходи до оцінки тих чи інших феноменів, співставлення різних наукових позицій, уміння вести полеміку з дослідниками. Під час відповіді студент має продемонструвати не репродуктивну, а творчу розумову діяльність.

Оцінка **«Добре» - 75-89 балів** ставиться за умов, якщо студент викладає відповідь на кожне питання логічно, розкриваючи основний зміст. Разом з тим, відповіді не вистачає ґрунтовності, всебічності, деякі важливі нюанси пропущені. При доборі та наведенні фактів та прикладів студент припускається незначних помилок. В той же час, студент не розуміє актуальності висвітлюваних питань. У висловлюванні власної думки зустрічаються певні неточності. Висновки не носять повного та логічного підсумку.

Оцінка **«Задовільно» - 60-74 балів** виставляється студенту в разі, якщо він не повністю розкрив питання, або не відповів на деякі з них, що свідчить про відсутність повного комплексного засвоєння матеріалів курсу (знає лише певні теми). Відсутня ґрунтовність у розгляді питань, порушується логіка викладу питання. Студент не вміє аналізувати матеріал, не розуміє актуальність проблеми для сьогодення. Аргументація відповіді слабка, вибіркова, мають місце суттєві помилки у використанні фактичного матеріалу. Висновки не відбивають суті питання, або відсутні.

Оцінка **«Незадовільно» - 21-60 балів** виставляється студенту в разі, коли кожне з питань висвітлено поверхнево, або не висвітленими залишаються більшість питань. В процесі висвітлення питань допущені значні помилки, студент не знає, або плутає фактичний матеріал, не здатний аналізувати основні проблеми, не демонструє творчої розумової діяльності. Власна думка і висновки відсутні.

8. Рекомендовані джерела інформації

8.1. Основні:

1. Астремська І.В. Супервізія: профілактика та корекція емоційного вигорання працівників професій допомоги: монографія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім.П.Могили, 2003. 328с.
2. Мушкевич М. І. Супервізія: навч. посіб. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 188 с.
3. Hawkins P., McMahon A. Supervision in the helping professions. Philadelphia: Open University Press, 2020. 311 p.
4. Joseph J., Runcan P., Dan V., Nadolu B., Runcan R., Petrescu M. The Role of Supervision in Preventing Burnout among Professionals Working with People in Difficulty. International Journal Environmental Research Public Health, 2022. №19(1). 160 p.
5. Levicka J., Vaska L., Vrt'ová J. Historical roots of supervision in social work framed by the Anglo-American tradition. *Sociální práce: Czech and Slovak Social Work*, 2021. Vol. 21. №4. P.53 – 69
6. Astremska, I., Anholenko, V., Pecherytsia, N., Ponomarenko, L., Kvitko, N. Features and current requirements for the supervisor's professional activity in special education and social work. *Revista Conhecimento & Diversidade (RCD)*. 2023. V. 15, n. 38 Jul./Set. P.12-27. (WoS)
https://revistas.unilasalle.edu.br/index.php/conhecimento_diversidade/article/view/11024
7. Astremska I., Duve K., Shkrobot S., Frolov D., Diahilieva M. Verification of the supervision model as an effective method of preventing occupational deformation. *AD ALTA: Journal of Interdisciplinary Research*. 2022 (November). № 12/02/XXXI. (Vol. 12, Issue 2, Spec.Is. XXXI.). P. 69-71. (WoS)
<https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120231/PDF/120231.pdf>

8.2 Додаткові:

1. Москальова А.С. Саморегуляція як чинник попередження професійних криз особистості: навч. прогр. спецкурсу. Київ: НАПН України, ДВНЗ «УН-Т менеджменту освіти», 2019. 60 с.
2. Astremska I.V. Training and development of supervisors of supporting professions in Ukraine. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Психологія*. Ужгород, 2022. №2. С.36-41. <http://psy-visnyk.uzhnu.uz.ua/index.php/psy/issue/view/6/11>
3. Hromtseva, O. V. Statement about the professional development of medical practitioners and the follow-up of phenomenology. *European Journal of Management*.

Issues, 2019. №27(3-4). P.63-72.URL:<https://doi.org/10.15421/191907>
<https://doi.org/10.1002/j.1556-6978.1984.tb00631.x>

4. Klusmann U., Aldrup K., Schmidt O. Is emotional exhaustion only the result of work experiences? A diary study on daily hassles and uplifts in different life domains. *Anxiety, Stress & Coping*, 2021. № 34 (2). URL: <https://doi.org/10.1080/10615806.2020.1845430>